

УДК 711. 424; 712 (075.8)

КЛАСИФІКАЦІЯ САДОВО-ПАРКОВИХ МІСТКІВ КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТ.

Денисенко Ю. М., к. арх., доцент кафедри ОА та ДАС
Одеська державна академія будівництва та архітектури
тел.0957071329

Подлесна В. В., студентка 4-го курсу АХІ
Одеська державна академія будівництва та архітектури
тел. 0661408764

Анотація. В публікації запропонована класифікація садово-паркових містків кінця ХХ - початку ХХІ ст. за різними параметрами.

Ключові слова: типологічна класифікація, паркова архітектура, паркові містки (рос. «мостики»).

Резюме. Основываясь на изучении научной, научно-популярной и учебно-методической литературы, на анализе существующих объектов, используя методы сравнительного анализа, методы типологических классификаций и другие научные методы, авторами предложена классификация садово-парковых мостиков конца ХХ – начала ХХІ в. по ряду основных признаков: по размещению, по назначению, по функциональной нагрузке, по конфигурации планов, по форме силуэтов фасадов, по конструкциям, по объемно-пространственным решениям, по материалам. Классификация садово-парковых мостиков охватывает максимальное количество современных типов и видов указанных малых форм.

Разработанная классификация садово-парковых мостиков должна способствовать более качественной подготовке к практической деятельности проектировщиков ландшафтной среды, историко-архитектурным исследованиям указанных объектов, их инвентаризации и реставрации.

Проблема дослідження. Відсутність узагальнення та систематизації з питання класифікації садово-паркових містків з найбільшим охопленням існуючих видів.

Об'єкт дослідження. Декоративні садово-паркові містки кінця ХХ - початку ХХІ ст.

Предмет дослідження. Класифікація паркових містків за основними параметрами.

Методи дослідження. Порівняльний аналіз, натурні дослідження, метод типологічних класифікацій, критичний аналіз літературних джерел, аналіз іконографічних матеріалів.

Наукова новизна. Запропоновано авторську класифікацію садово-паркових містків за різними параметрами з найбільш повним охопленням існуючих видів.

Мета роботи. Узагальнити і систематизувати у формі класифікаційних таблиць різні типи і види садово-паркових містків.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати стан вивченості теми.
2. Запропонувати класифікацію садово-паркових містків за різними параметрами з найбільш повним охопленням різновидів даних малих архітектурних форм.

Актуальність теми. Активний розвиток середовищного проектування, ландшафтної архітектури та дизайну, процес підготовки проектувальників архітектурного середовища і середовищних об'єктів, величезний обсяг необхідної до засвоєння інформації потребують узагальнення та чіткої систематизації накопиченого світового досвіду. Також процес вивчення архітектурної та культурної спадщини вимагає певної класифікації потенційних об'єктів дослідження, якими можуть бути і садово-паркові, і міські містки, що несуть не тільки функціональне, але і декоративне навантаження, яке в деяких випадках є основним, заради якого і був створений даний об'єкт малої архітектури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У процесі огляду досліджень і публікацій з даного питання було виявлено: наукові, навчально-методичні та науково-популярні джерела найбільш висвітлюють питання прийомів гармонійного розташування містків у навколишньому середовищі [1; 2; 4; 3, С. 137-139], конструктивних особливостей паркових містків, можливості використання матеріалів [1; 4] та ін., але зазначена інформація охоплює далеко неповний обсяг типів і видів садово-паркових містків і не має їх чіткої наглядної класифікації та систематизації.

Останнім часом широкого розмаху набуває ландшафтний та середовищний дизайн. У сферу компетенції фахівців цих галузей входить створення парків, скверів, садів, проектування їх наповнення з використанням різних стилів та конструкцій. Але матеріал, на який змушені спиратися проектувальники, уривчастий, неповний, не систематизований, що викликає складності при створенні садових і паркових ансамблів.

У даній роботі запропонована класифікація садово-паркових містків за різними параметрами. Крім того, дана робота дає уявлення про різноманітність форм і об'ємно-просторових рішень садово-паркових містків, про можливість їх втілення у різних матеріалах і конструкціях, про їх поєднання з об'єктами, створеними у різних стилях, що має допомогти ландшафтним та середовищним архітекторам та дизайнерам приймати цікаві нестандартні рішення і зменшити час на обробку інформації з даного питання.

У ландшафтному дизайні місток через струмок або штучну водойму є одним з найцікавіших та мальовничих елементів. Його вигляд, розміри, місце в композиції відіграють важливу роль у сприйнятті саду [1]. Паркові та садові містки найчастіше є атрибутами природних та штучних водоймищ або встановлюються у місцях значних перепадів рельєфу, наприклад, через яр, через рівчак і т.ін. (таблиця 1). У цьому випадку основне завдання містка - забезпечити переправу, тобто функціональність у даному випадку відіграє головну роль. Проте не завжди міст повинен служити переправою через водну перешкоду. У ландшафтному дизайні допускається використання мостів та містків для зв'язку між собою окремих зон. У цьому випадку місток є частиною стежки, яка підіймається, наприклад, над газоном, висадженим у формі зеленої річки [1]. Крім того, садові містки можуть бути побудовані без прив'язки до водойм або сухих струмків. Місток

може бути встановлений серед рясної рослинності клумб та квітників, на газоні, в альпінарії. Тобто, наявність водоймища для того, щоб прикрасити сад за допомогою містка, зовсім не обов'язкова [2]. У цьому випадку місток виконує лише декоративну функцію, він є засобом створення художнього образу ділянки.

За визначенням В.Н. Горбачева [3], містки в більшості випадків є акцентами водойм (водойми же, в свою чергу, є акцентами парків). Але це не означає, що містки, основною функцією яких є переправа (утилітарна функція), не мають іншого, не менш важливого призначення: «Мостики розміщують так, щоб вони завершували цікаву живописну перспективу» [3], паркові мостики на водоймах розмежовують парк на видові ділянки і самі є точками, з яких ведеться огляд навколишнього пейзажу. Для створення романтичного настрою, романтичних асоціацій створюються «руїнні мостики»[3]. За призначенням містки можна розподілити на утилітарні та декоративні (таблиця 2).

Таблиця 1. Класифікація садово-паркових містків в залежності від розташування

Однак крім утилітарного та декоративного призначень, які є базовими, є ще декілька побічних функцій садово-паркових містків. Наприклад, у японській і китайській культурі

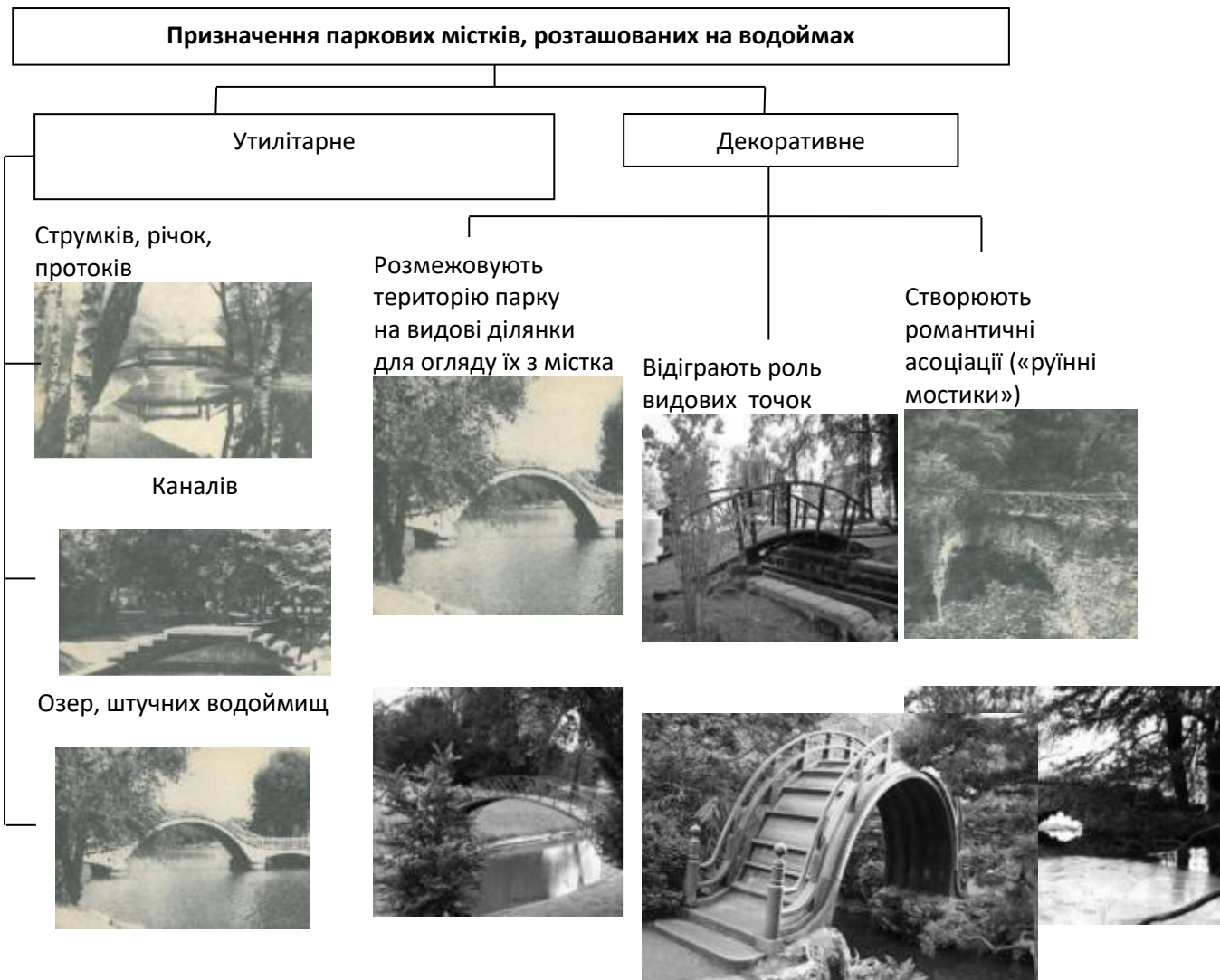
всі частини і форми саду або парку створюються з символіко-філософським осмисленням. Міст не є винятком [4]. Містки в японському саду є одним з найскладніших елементів – в плані естетики і філософського наповнення, тобто відіграють роль символу в формуванні середовища. Символіка мосту складна і різноманітна. Існує тлумачення мосту як форми, що концентрує води ставка в одній точці, перед тим, як їм текти далі.

Багато садово-паркових містків створюються з навісами або у вигляді галереї, що забезпечує захист від впливу навколишнього середовища. Також до функцій садово-паркових містків можна віднести і рекламну, так як на їх перилах і опорах нерідко розміщують різну інформацію рекламного змісту. Крім того, садово-парковий місток, виготовлений певною фірмою і встановлений в саду, вже є рекламою даної фірми.

Отже, основними вимогами до містків є функціональність (переправа через водойми чи перепад рельєфу) і естетика даного об'єкта, що включає в себе розмежування парку на видові ділянки, замикання живописної перспективи, створення романтичних асоціацій і т.ін. (таблиця 2). Побічно місток може виконувати функції захисту від несприятливих погодних умов, символічну і рекламну. Функціональність містка залежить, насамперед, від мети його створення. Паркові містки можливо розділити на моно- і поліфункціональні (таблиця 3).

Образ садово-паркового містка залежить від конфігурації плану, силуету фасаду, об'ємно-просторового рішення об'єкта, вибору конструктивного та композиційного рішення фасадів, матеріалу. Ці властивості містка обумовлюються, в свою чергу, місцем будівництва та загальним стильовим рішенням парку чи іншого середовищного утворення.

За своєю формою плану містки можуть бути прямі, дугоподібні, зигзагоподібні, напівкруглі, сходинокві і т.ін. Найпростіший і найдешевший варіант - прямі плоскі містки, які зводять, як правило, над дрібними струмками або заболоченими ділянками [1]. Інший різновид прямого плоского містка - переправа через струмок у вигляді кладки. Зрозуміло, існує можливість спорудити кладку тільки в неглибоких водоймах, в іншому випадку валуни повністю покриваються водою. Влаштування містків дугоподібної і Г-подібної форми нерідко продиктовано формою водоймища і умовами будівництва, тоді як зигзагоподібні і вільної форми виконують, керуючись пошуками оригінального дизайну. Класифікація містків за формою плану наведена в таблиці 4.

Таблиця 2. Призначення паркових містків, розташованих на водоймах

Ілюстрації з джерел: [6; 3, С.37,118, 137,138]

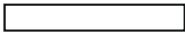

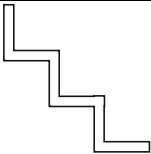

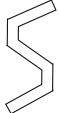

За силуетом фасаду містки можуть бути прямими (найпростіший варіант), дугоподібними, напівкруглими, ступінчастими і т.ін. (таблиця 5). Найбільш улюблений варіант в садовій архітектурі - вигнуті декоративні містки (дугоподібні і циркульні). При створенні такого містка не слід забувати про комфорт переміщення по ньому. Так, вибираючи вигнутий міст у дусі японської садової традиції, ви ризикуєте отримати споруду, що дуже не зручна для ходьби. Другий поширений варіант – сходинокві мости, які складаються з двох спрямованих назустріч одна одній сходинок, що з'єднані оглядовим майданчиком посередині. Такий міст також зручний при перепаді рівнів берегів водоймища. У такому випадку міст являє собою просто кілька сходинок. Вельми незвичайно виглядають висячі мости, які підвішуються між встановленими на берегах стовпами. Вибір на користь такого варіанта позбавить власника ділянки від необхідності виконання трудомістких робіт з установки додаткових підтримуючих стовпів у разі, якщо

ширина водойми значна [4]. Містки з навісами або містки-галереї мають найчастіше силует трапеції. Класифікація садово-паркових містків за силуетом фасаду у таблиці 5.

Таблиця 3. Класифікація садово-паркових містків за функціональністю

Ілюстрації з джерел: [6; 7; 8]

Класифікація садово-паркових містків за конфігурацією плану			
1	Прямі		
2	Дугоподібні		
3	Сходинкові		
4	Напівкруглі		
5	Вільної форми		
6	Г-подібні		
7	Зигзагоподібні		

Таблиця 4. Класифікація садово-паркових містків за конфігурацією плану.

Ілюстрації з джерел: [6; 7; 9; 10]

Класифікація садово-паркових містків за силуетом фасаду

1	Прямий		
2	Дугоподібний		
3	Напівкруглий		
4	Сходи́нковий		
5	Уривчастий (з окремих модулів)		
6	Трапецієвидний		

Таблиця 5. Класифікація садово-паркових містків за силуетом фасаду
Ілюстрації з джерел: [1, 6, 7]

Садово-парковий місток є об'ємним елементом, відповідно, його можливо уявити як сукупність геометричних об'ємних форм, що зробить легшим розуміння його об'ємно-просторового рішення і полегшить процес його проектування. Класифікація садово-паркових містків за об'ємно-просторовим рішенням подана у таблиці 6.

Зовнішній вигляд садового містка визначається стилем саду та архітектурним рішенням поряд розташованих споруд. Вибір конструктивної системи залежить від бажаного зовнішнього вигляду містка. Найпростішим у виконанні є стійково-балковий місток. Головними несучими елементами такого містка є балки. Це можуть бути колоди або бруси, перетин яких розраховується залежно від навантаження. Допоміжна, але вельми важлива деталь мосту - перила. Бувають містки як з двома, так і з одним поручнем. В окремих випадках також зустрічаються містки зовсім без перил - все залежить від виду переправи і стилістичних вимог. Нерідко перила роблять символічними, у вигляді низьких направляючих. Якщо висота мосту значна, то краще зробити справжні поручні по обидва боки, висота яких 90 см.

3	У формі паралелепіпеда			Модульні об'ємні		

Таблиця 6. Класифікація садово-паркових містків за об'ємно-просторовим рішенням.

Ілюстрації з джерел: [6; 11; 2; 1]

Класифікація садово-паркових містків за конструктивною ознакою зведена в таблиці 7.

Класифікація садово-паркових містків за конструктивною ознакою			
1	Стійково-балкові		
2	Підвісні		
3	Арочні		
4	Консольні		

Таблиця 7. Класифікація садово-паркових містків за конструктивною ознакою

Ілюстрації з джерел: [10; 2; 6]

Сьогодні є можливість виконати будь-яку конструкцію паркового містка майже у будь-яких матеріалах, особливо, коли справа стосується невеликих прольотів: з'являється можливість активно використовувати деревину, бамбук та інші матеріали, недопустимі при масштабному будівництві.

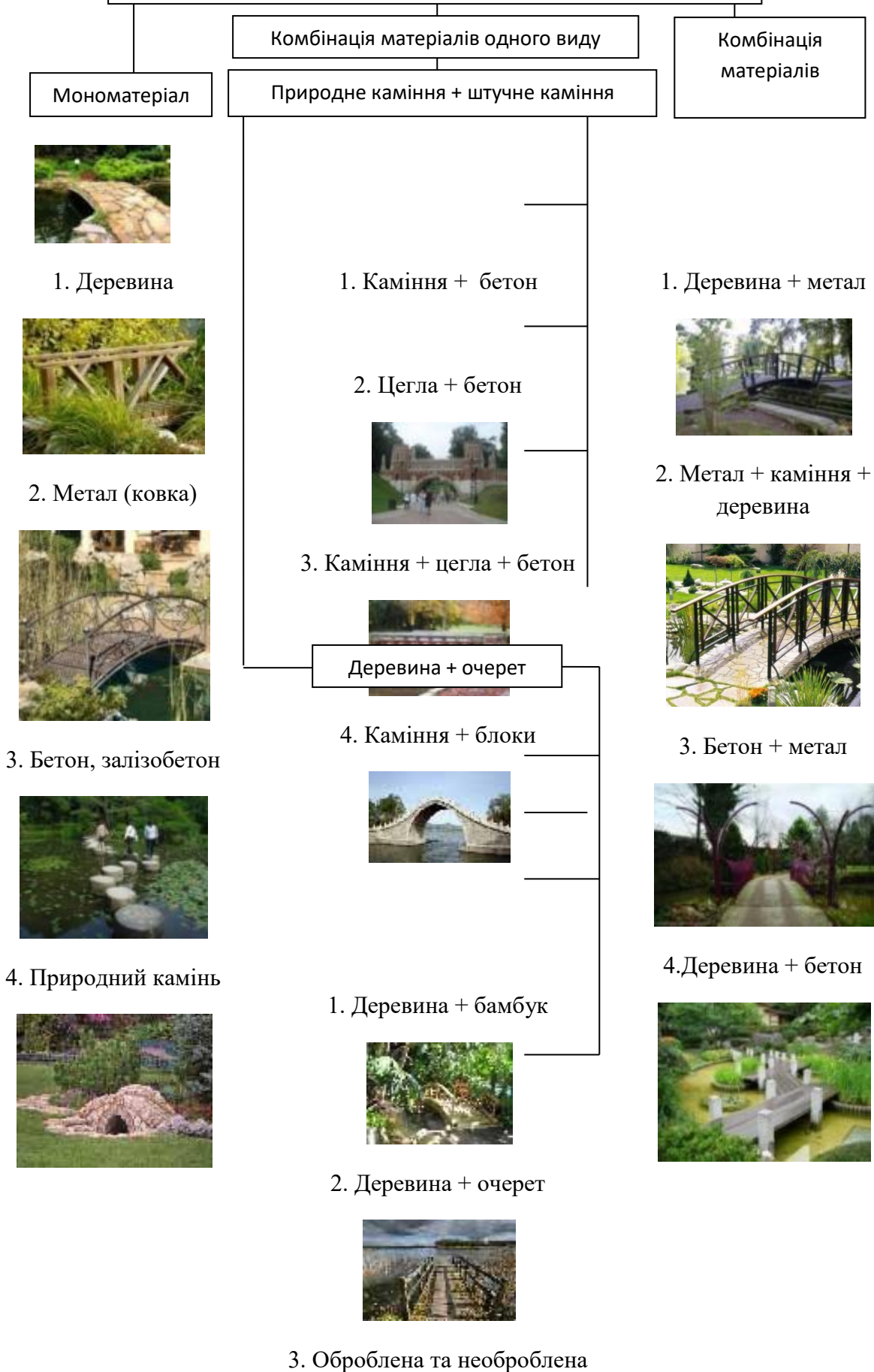
Поширеним будівельним матеріалом для містків є камінь, наприклад, піщаник або граніт. Подібні конструкції виходять важкими, тому, щоб їх полегшити, часто використовують штучний камінь для оздоблення. Кам'яні містки пасуватимуть, якщо в саду влаштовуються «графські руїни» і споруди виконуються в так званому «руїнному стилі».

Добрим матеріалом для містків є метал. Саду, виконаному в стилі модерн, де багато ірисів, орхідей, німфей, пасуватимуть елегантні містки з металу: ковані містки зі складним орнаментом з квітів [4].

Якщо на ділянці є дерев'яні споруди з бруса, або ростуть великі дерева, або ділянка знаходиться у лісовому масиві, то краще зробити містки з грубо обробленої деревини. Спеціальна антисептична обробка надає довговічності всій споруді, при цьому не спотворюється текстура і колір матеріалу. Для садів або окремих куточків, виконаних в східному стилі, пасують містки з бамбука.

Для того щоб будинок, садові будівлі і містки гармонійно поєднувалися, обрана конструкція і матеріали повинні відповідати стилю будівель на ділянці. При оформленні саду з «руїнами» підійде кам'яний міст. Якщо переважає стиль модерн - гарно виглядатиме витончений металевий місток. Якщо на ділянці присутні дерев'яні будівлі з брусів, буде доречним місток з грубо опрацьованого дерева. Бамбуковий висячий місток додасть мальовничості саду в східному стилі [5]. Нерідко садово-паркові містки виконують не з одного матеріалу, а з комбінації матеріалів. Це обумовлюється властивостями того чи іншого матеріалу. Наприклад, щоб металеві опори не піддавалися корозії, а дерев'яні гниттю, опори виконуються із залізобетону, а настил - з дерева. Класифікація садово-паркових містків за матеріалом подана в таблиці 8.

Класифікація садово-паркових містків за матеріалом

деревина

Таблиця 8. Класифікація садово-паркових містків за конструктивною ознакою

Ілюстрації з джерел: [1, 5,9, 6, 7, 11, 10]

Висновки

1. Огляд наукової, навчально-методичної та науково-популярної літератури не виявив достатнього опрацювання питань класифікації сучасних садово-паркових містків за різними параметрами, які б найбільш повно охоплювали б існуючі види зазначених малих форм. Відсутність або низький рівень доступності зазначених класифікацій ускладнює питання якісної підготовки та практичної діяльності проєктувальників ландшафтного середовища, історико-архітектурного дослідження вказаних об'єктів, їх інвентаризації та реставрації.

2. Грунтуючись на вивченні наукової, науково-популярної і навчально-методичної літератури, на аналізі існуючих об'єктів, авторами запропонована класифікація садово-паркових містків за рядом основних ознак: за розташуванням, за призначенням, за функціональним навантаженням, за конфігурацією плану, за силуетом фасадів, за об'ємно-просторовим рішенням, за конструктивною ознакою, за матеріалами.

3. Розроблені класифікації можуть бути використані і вже використовуються в навчальному і практичному проєктуванні, також можуть бути використані при написанні наукових та навчально-методичних праць.

ЛІТЕРАТУРА

1. Матеріали та конструкції садово-паркових містків [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://buildingwork.net/remont-i-dizayn/dizayn-sadovo-parkovyy/718-mostik-v-sadu.html>

2. Декоративні садові містки [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.liveinternet.ru/users/4614092/post239500420>

3. Горбачев В.Н. Архитектурно-художественные компоненты озеленения городов: Учебное пособие для художественно –промышленных вузов и архитектурных факультетов [Текст] / В.Н. Горбачев.– М.: Высшая школа, 1983 -207с.

4. Благоустрій саду містками [електронний ресурс]. Режим доступу: <http://mydiz.ru/bridge/577>
5. Ландшафтний дизайн [електронний ресурс]: <http://yari-design.ru/design/articles/2012/dekorativnye-mostiki-element-landshaftnogo-dizayna>
6. Декоративні містки - прикраса і переправа [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.liveinternet.ru/community/geo_club/post159153671/
7. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://images.yandex.ua>
8. Електронний ресурс. Режим доступу: http://indstyle.tiu.ru/product_list
9. Японський сад [електронний ресурс]. Режим доступу: : <http://olivettipc.com/yaponskie-sady-xrama-xejan-dzhingu/>
10. Містки в саду [електронний ресурс]. Режим доступу: <http://сnaccк.ru/2012/05/28/mostiki-v-sadu/>
11. Містки в японському стилі [електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.5arts.info/architectura-kitaya-i-yaponii-2/>
12. Овчинников И.Г., Дядченко Г.С. ,Пешеходные мосты: конструкция, строительство, архитектура [Текст] / И.Г. Овчинников, Г.С. Дядченко .-Саратов, Саратов. гос. техн. ун-т, 2005

17.04.2014г.